

శివశిఖరి సూక్ష్మలక్ష్మి

మహాహారమైన జానపద పద్యాలు

డాక్టర్ చెరువు సత్యనారాయణ శాస్త్రి

(డా. శివమహాస్వామి శాస్త్రి)

1. సల్లా సల్లని సూపు సూసి దయతో సాకేవు నాసామి, యీ పిల్లే లచ్చిమి నాగ నున్నది, ననున్ పేమించెనా సామి, జన్మల్లా దానిని నీదు నామమున నోరారా బిలుస్తానురా సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
2. సల్లా సల్లని యెన్నెలేను అది, నన్నాకేటి యెంకన్న ఆ పిల్ల న్నాపయి పేమ పుట్టునటు దీవిస్తాడు సల్లంగ, గుండెల్లో లచ్చిమి నాగ నిల్చుకొని రాడీలాగ రుఘాస్కుంటలే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
3. మల్లీ మొగ్గల వంటి పల్వరుస, సంపంగంటి ఆ ముక్కు పాలల్లే తెల్లని బుగ్గలున్, సిలిపి మాయల్లేసి కవ్విండు, ఆ కల్లందాలను, ఎంతసూసినను ఇంకాసేపు సూడాలనున్ సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
4. కాళ్ళాగజ్జెలు పెట్టి పిల్లలకు, దొంగంజేసి ఒక్కర్తికిన్ కల్లగ్గంతలు కట్టి, యెక్కడనొ నక్కం బోయి నీవుండినన్ తల్లో మల్లెల వాసనల్ సిటికెలోనన్ నిన్నుపట్టిస్తవే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
5. ఒల్లో యేస్సాని నిన్ను మోయుటకు నెంతో భారమైపోయె, నీ కళ్ల న్మూయగ దాని సేతులోక పక్కన్ సాలవైపాయె, ఆ టల్లో పిల్లలు వద్దు పొమ్మనిన లోటా నీకు బెంగెందుకే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
6. ఒల్లంతా అపరంజి సాయ, నడుమేమో కందిరీగాయె, నీ కళ్ళూ సెంపకు సేరెడాయె, పిరుదుల్గమ్మత్తుగా, బండి టాలల్లేఎత్తుగ నాయ, రోజుకొక కొత్తందాలు సూత్తుంటినే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

7. కల్లందాలకు కల్వరేకులోక లెక్కావించె? ఆ కల్వరే
కుల్లో నీ కనుపాప లాడుకొను సోకుల్ జల్మజల్మాలకున్
సెల్లోన్ పోలిక యాడసెప్పనిక, పోన్లే నీకు యేం దక్కువే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
8. మల్లీ పున్నమియంట, యీ దినము, ఓ మాలోచ్చి జాబిల్లి నీ
కల్లే గుర్రుగ జూసి సిగ్గుపడి మేగా లెన్నబోతాడు, బా
తల్లే నింగికొలన్లా యీదుకాని యెల్లాడెంత దూరంగనో
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
9. మల్లీ పున్నమినాటి కొస్తడు ఇదే మాదిర్గ, ఏ కొండ కో
నల్లో యేరులో! ఆకులో నమిలి అందం ఎక్కువౌతాన్ని ఏ
గుల్లో అమ్మకొ దండమెట్టుకొని సోకు లేసుకోనొస్తదే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
10. ఒల్లంతా పులకించిపోయినది, ఏందో కొత్తగా ఉంది, ఈ
తెల్లారే సరికల్ల, నీ సొగసు సూత్తే పోల్చుకోలేక మొ
ద్దల్లే నిల్చుడి ఉంటే సిగ్గుపడిపోతా ఓరగా సూత్తివే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
11. ఎల్లాగుంటివి నిన్నటేలటికి, సిట్టిపొట్టి లంగాలు, బు
ట్టల్లా కుట్టిన కుచ్చి జాకెటిలు కట్టా నేడు ఎట్లైతివే
పుల్లంగాలును, సంతపూలరయికా వోణీలకో గుమ్ముగా
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
12. గుల్లోకెల్లివి దండమెట్టికొనగా, గుగ్గిళ్లు పెట్టిండ్రు, నే
నల్లా కోవెల సుట్టుతా తిరిగి లేటైపోతె పూజారి ఆ
పల్లెం తీస్కొని పోయె, నన్నిలిచి నీపాల్లో సగం బెట్టివే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

13. ఊల్లో నేనగపడై సాలు నవుతాడింటావు, ఆ సింత తో
పుల్లో వామనగాయ లందుకొన కష్టంగుంటి, సెట్టెక్కి మం
డల్లో సిక్కిడిపోతె, నా కొరకు ఎంతల్లా దిగుల్బుద్దివే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
14. కల్లోకొస్తవు, కౌగిలిస్తవు, ననుం గవ్విస్తవే, రేత్రి రే
త్రల్లా కన్నుల ముంద రిట్టులటు తారాట్లాడి నట్లుంట, వీ
కల్లోలంబు, బరింప లేనుగదవే, కారుణ్యమున్ జూపవే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
15. మల్లా వస్తవు మల్ల వస్తవని వేమార్లేను కాసుంటి, నీ
వల్లా పోయిన జాడసూసి నిను వెంటాడంగ మిస్సెతినే
కల్లోకొస్తవు పోనిరె మ్మనుచు నే కన్మాయ కున్కట్టదే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
16. ఇల్లా వాకిలి లేదు నా కనుచు నా కేలా ఇశారంబు, నీ
ఉల్లం బిల్లుగ కళ్ళువాకిలిగ నేనున్నాను, నీ కంటివా,
సల్లా అంబలి తాగి యైనను సరే సల్లంగ జీవిస్తనే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
17. కల్లేకాయలు కాసిపోయినవి నీకైదారులే కాసి, నా
వళ్ళేకంపరమెత్తుచుండె, నువుగావాలంట, యేమందు నే
సల్లావో, నినువీడి తాడగలనా, జన్మంత కర్మబ్ధినీ
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
18. తెల్లాతెల్లగ నవ్వుతావు నిను సూత్రేసాలు తెల్లారదే
సల్లాసల్లగ నవ్వుతావు నువు వస్తాయెన్నెలల్ దెస్తవే
మెల్లామెల్లగ నవ్వితే సిటికెలో మేగాలపై తేల్తనే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

19. గుల్లోమంటప మెక్కి నా మనసు బాగోలేక నేనుంటి, దొంగల్లే కన్నులు మూసి నేనెవరో ఎర్కా సెప్పికోమన్న, నేనుల్లాసంబున సేతులంబోదివి నా ఒల్లోకి లాక్కుంటినే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
20. ఇల్లా నల్లరు మన్నియిద్దరిని సూత్రే అల్లరౌతాము, నేమల్లా వస్తసుగంద మాపటికి, రామ్మాతోటకాడ్కుంచు, నేతుల్లాగడ్డము పట్టి నస్రుతిమి లాడ్తు మాయజేసేత్తివే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
21. కల్లోసూస్తిని నిన్నరేత్రి అది నిక్కంబాయెలే సూసుకో తెల్లారే సరికల్ల నామరుల దొంతి రమ్మువేగమ్ము నా ఒల్లో వాలు మటన్న రేత్రికని నన్నొప్పించి ఒట్టేస్తేవే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
22. కల్లాబొల్లి కబుర్లు సెప్పకు, నిజంగా నీకు మోజుంటదా మళ్ళీ మళ్ళనకుండ రాయిపుడె, పేమాగీమ లేదంటవా సె బ్రీహుటకు రాను పొమ్మనుము, వంచిస్తే మహాపాపమే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
23. ధ్రీల్లేడున్నది జీవితాన నువులేందే కుందన బొమ్మ, నాది లే మాయనొతోచదాయె నువువస్తేగాని నా గుండెలో నల్లంగుండదు జాగుసేయకుము నా సంసార హంసధ్వనీ సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
24. కల్లల్లో బిడియాలు, కోరికలు ఇంకా యేమిటో తెల్పి, పొందుల్లో తత్తరపాటులున్, తహతహల్, తుళ్ళింతలున్ పారవ శ్శాల్లో ఈ తొలినాటి ఈ అనుబవం జల్మంత గుర్తుంటదే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

25. తల్లోపూలుకొనిస్త, సేతులకు బందర్గాజులేయిస్త, యీ
 ఊళ్ళోకాని ఎవుత్తి కట్టని సుమంటుప్పొడ చమ్మో బుటా
 మల్లీ మొగ్గల తెల్లకోక ఇగో యీమారెల్లి పట్టొస్తనే
 సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
26. పిల్లా యేమయినాదె నీ కసలు సెప్పియ్యాల, ఊల్లోని యా
 దోల్లంతా మన ఇంటి పాలికొక మారొచ్చిండు నీ సుట్టుతా
 పళ్ళేలట్టుక దీపమెట్టి నవుతాపాడిండు, యేం జేస్తేవే
 సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
27. ఊల్లో జాతర కెల్లినాము ఉడిపీ ఓటల్లో పుల్సొంగరా
 లుల్లీకారము తింటి మంట అపుడేదో కొత్త బొమ్మస్తలా
 ఆల్లో కెల్తిమి బెంచి టిక్కెటికి ఊసాద్దంటె గేట్టుసిరే
 సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
28. తల్లితోడని ఒట్టు పెట్టి అరసేత్లాగిల్లినెయ్యేస్తె, నీ
 కల్లాబొల్లి పెమాణకంబులు నిజంగానంచు నే నమ్మి, ఇ
 స్కూల్లో గోడెనకాలసేరుకొని నీ కోసం ఎదుర్చుస్తినే
 సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
29. అల్లో అల్లొయటంచు నిన్దలచి నేనల్లాడి పోతుంటె, నీ
 కల్లాటప్పగ తోచుచుండెగద, పిల్లాసూసుకోయింక నీ
 సిల్లీ కోర్కెలు కందిరీగలయి నిన్ జిల్లార్చి పల్లార్చులే
 సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
30. ఒల్లో నాకెదురుంగ కూరుసుని నన్నుంకించుచున్, బిట్టుకొ
 గిళ్ళన్ సళ్ళెదలంగనీయని సెలాకీ సళ్ల రాపిళ్ళతో
 ఒళ్లే హూనముసేయు సంబరము నింకోసారి సూపింపవా
 సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

31. గల్లా గల్లని సద్దు యిన్నుడితె నే కంగారుగా లేచి, మా యిల్లంతా తిరుగాడి సూస్తే, మరి నువ్వేమూల నక్కుంటివో సల్లంగానని, నన్ను నాసెవులె మోసం జేస్తవా, నీకులా సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
32. నీల్లేపాలని సర్ది చెప్పుకొని నేనీ సంకలో అత్తరుల్ సల్లే కొందికి యింత బెట్టు సరి సేసావంటె పక్కీదిలో పుల్లాయమ్మకు సైటు కొట్టెదనులే పో అబ్బుతో సెప్పుకో సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
33. కళ్ళో కన్నదుతావు ఎందుకట, నా కల్లల్లో కలెట్టి గుం డెల్లో జిల్మనిపించెతట్టులుగ కన్నీట్రావు ఏందంట, కా గిల్లో కొస్తగ తీస్సునే సరికి నన్నెంటేస్తవే నీ యవా సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
34. పల్లీల్లింటవు, జంతికల్నములుతవ్, పప్పుండలున్ మింగుతా వుల్లీ పున్నులు మెక్కుతా వయసు పూటుందంటె నీకేస్తవే ఇల్లా నేనెదురుంగ కన్నుడితె యేమీ నీకు అన్నించదే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
35. ఏళ్ళై పోయినలాగ తోసినది, మల్లీ ఇంతదగ్గర్ల, నీ కళ్ళల్లో కనులెట్టి మాసుకొనుచున్ కాలం తెలీకుండ యె న్నాళ్ళైందే, నిను సూస్తనే బతుకుతా, నాకింత పిచ్చెందుకే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
36. సాల్లేయేటవి పాడుమాట, లిక వచ్చాగంద యిన్నాళ్ళు ఊ హల్లో నీవనుకున్నవన్ని మనసారా సెయ్యి, యేంజేస్తవో మల్లా ఎప్పటి కొస్తనో అనుచు పేమ న్నున్న ముద్దాడ్తివే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

37. అల్లీ బిల్లిగ సేతులట్టుకొని రేత్రంతాను యెన్నెల్లా నీ ఒళ్ళో యెల్లికలా పరుండమని నాకూ ఉంది ఏం జేస్తా? రా వీల్లేకున్నది, యెల్తనంటవు గదా వీల్జూసి మళ్ళొస్తావా సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినాన్
38. మల్లెల్నావ్వి నప్పుడున్వినుచు, నిన్ మందార మాలలై నా వల్లో యేస్కొని, రెండు సేతులతో నీ వళ్ళే నిముర్తుంటే, మ బ్బుల్లో జాబిలి చుక్క లాకసము ఏదో అందుకున్నట్లుగా సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినాన్
39. ముల్లోకాలను ఉన్నపోలికలు సెప్పున్నారు ఏనాడో కై తల్లో అందరు, నేడు నీ సొగసు లందాలన్ని వర్ణింప నా వల్లేమైతది, కాళిదాసు నయితే వర్ణింపనా కొత్తగా సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినాన్
40. ఎల్లాగుంటది యెన్ని పోలికలు అన్నీ ఒక్కసోటుంటే, నీ కళ్ళూ ముక్కులు అన్ని పోలికలుగా కన్పిస్తవే నాకు, లో కాల్లో దేనిని పోల్చుకుందుకును నీకాడుంటవే పోలికల్ సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినాన్
41. మల్లీ తీగలు సాగి మొగ్గతొడిగెన్ మల్లెంటులెన్నాల్లకో మళ్ళీ హాయిగ పాటపాడుకునె కొమ్మల్పైన కోయిల్లు నా దిల్లే మోడయి మూగపోయినది యేదీ తోచ దేయాల్చికిన్ సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినాన్
42. పిల్లా యెంతటి పేమ నాపయిన, నువ్వెల్లాక నాకేవి సిం తల్లేకుండను జేసి నా మనసు నెల్తాయెల్త నువ్ తీస్సునే యెల్లుంటావు, మరింక బాదపడతాన్యేముంది నాబొంద నా సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినాన్

43. కల్లా కాదు, కలైన కాదు, నిజమా గమ్మత్తుగా, ఎన్ని జన్మల్లో పున్నైము యేన మేసికొని నీలా వచ్చినట్లుంది నిల్వెల్లా జాలిగలట్టి దేవత వరాలిస్తాని కొచ్చిందిలే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
44. కల్లల్లో దిగులేంటి, ఆ కలవరేకన్ జారు ఓ మంచుచు క్కల్లే కాటుక నీటి బొట్టు, పసిదాన్లా బేలవైపోతె యింకెల్లాగే, ఎవరైన యేమయిన అంటే నేను ఉత్తేస్తనే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
45. తల్లీ తండ్రుల మాటకున్ దిరుగు లేదా, బైట కెల్తానికే యీల్లేదంటే మరింక నేను బతికే దెట్లాగె, సెప్పెయ్యవే సల్లంగా మనసంగతంత, నువు ఇష్టం గుంటే కాదంటరా సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
46. కల్లా కాపటి కంబులేని అనురాగంతో ఎదుర్వాస్త, కల్వల్లా పద్మము శాతకాలును సెకోరాల్ శక్రవాక్కాల్లా, యెన్నాళ్ళైనా సరే, గుండెకోవెలను పేనం దీపమై యెల్లగా సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
47. పెళ్ళిదొచ్చినదంట, కాల బయటికే పెట్టంగ రాదంట, కుర్రాళ్లేవుళ్ళతో ఊసు లాడినను నేరంబంట, తోటల్లా దొడ్లల్లో గాని సికారు కెల్తై తగదంటా, ఎంత తంటాయేనే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
48. కల్లోనైనను యింత కష్టముగ పల్కన్ వద్దు, యిన్నేను, జోకుల్లో నైనను ఇట్టి ఊసులనకే, కొద్దాను, నీయవ్వు నా సల్లా యెంకట సుబ్బలచ్చికి మరో సమ్మందమా యెప్పుడే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

49. బుల్లీ ఊరుకొ, ఎందుకింతగను యేడ్చొస్తాడి, యేమైందె నా తల్లీ, ఉత్తినె వాగినా యెదవనై, తప్పింది, నా కంటి జా బిల్లీ యేమయినాదె, సెప్పదగనా పేమంటి యీ మోస్తరా సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
50. ఎల్లా సెప్పను నీకు, నన్నెవురికో యిస్తుండు నా తండ్రి, నే నెల్లా కాదని రచ్చకెక్కునుర తండ్రి తల్లి శాసితై, యిం కెల్లా గుండను నిన్నువీడి మరినా కేడ్వేగదా యంటవే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
51. సెల్లిస్తానుర ముద్దు, నీ మనసు దోచేశానుగా, దాన్ని సి చ్చల్లే, నా మనసంత నీ పరముసేస్తా, ఒట్టి కట్టెల్లె, మో దల్లే, యెల్తనురా చమించుమని నీవంటే ఉసూర్మంటినే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
52. మల్లీ వస్తనా రానా, ఈ తనువులో మాదిర్గ ఎంతంత దూ రాల్లో ఉండిన ఈ మనస్సు విడతీరానంత దగ్గిర్గ, గుం డెల్లో గుట్టుగ దాసుకో మనిన, నాకూ కాలుసెయ్యాడదే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
53. ఇల్లాసూత్తునె ఊరుకోను దెలుసా! ఎందర్ని అడ్డొచ్చినా మల్లాగుల్లముసేసి కర్రలు ఖణేలన్నిస్తనే, నిన్ను నా యిల్లాల్లేసుక తీరుతా యిజయుడై ఈ రాభిమన్యున్నిగా సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
54. సాల్లే పెద్ద మొగాడి వచ్చినవు, యిష్టం కల్గి నేనాతనిన్ పెళ్లాడ్తుంటెను మద్దె నీ గొడవ, నీ పేమల్ కలల్లాని, బ త్కుల్లో పేమను గీమ లేదనుచు ఏం కూశావె నా ముందటే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

55. ఇల్లా టక్కరివాడె దేముడొక పేమే కోరినావంచు మా
టల్లో బావముదీసి నా బతుకు నిట్టా తీపి సేసిందు నే
పెళ్లాడ్తానని కోరలేదు గద తప్పిల్లేసినా డందుకే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
56. ఎల్లోస్తానని పోయి నాయెనకనే యెల్లల్లె పట్టేసి, కా
గిల్లో ఉక్కిరి పెట్టి మీదపడి యెక్కి తొక్కి మోహాల కై
పుల్లో ఊపిరి తీసొనిస్తక ననున్ ముద్దుల్లో ముంచెత్తివే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
57. సూళ్ళేకుంటిని నీయికారము, మనస్సున్ జంపుకోలేను, పం
దిల్లో పెళ్ళి ఖరాబు చేసి పరువుల్ దీయ్లేను, ఏయేట్లనో
పళ్లే నెందుకు పుట్టినానా! మరియు బాదల్ బరిస్తానికే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
58. కళ్ళున్నందుకు సూసినాను కద సుక్కా సక్కనందాలు ఆ
కళ్ళున్నందుకు తప్పదెప్పుడయినా కన్నీరు రాకుండ నా
వల్లే నీకును యిన్ని కష్టములు నువ్వైనా సుఖంగుండవే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
59. తల్లో మేకులు కొట్టినట్టు, మెదదంతా తెర్లుతున్నట్లు, సూ
పుల్లో సూదులు గుచ్చినట్లు మనసేమో ముక్కలైనట్లు, గుం
డెల్లో బాకులు దించినట్లు, బతుకెంతో రోత పుడ్తున్నదే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
60. పెళ్ళాతున్నది రమ్మ నెప్పుడును జాబిల్లిన్ బిలుస్తాడె ఊ
హల్లోనైనను కల్వదీగ, మరి యెట్లా నువ్వు పిల్చావు, నే
నెల్లావస్తను, వచ్చి యేంటగుదునే, యిట్టెందు కేడ్చిస్తవే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

61. సల్లాసల్లని సూపు సూసి దయతో సాకేవు నా సామి, ఆ పిల్లే నీ దయవల్ల ఇంతఇదిగా పేమించెరా, దానికిన్ మెళ్లో ఎప్పుడో తాళి కడ్డడట, సామీ! దాన్ని దీవించరా సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
62. యెల్లాద్దామని ఉంది పెళ్ళికి, గులాబీ కాని రాలేనె, నా కల్లేసూస్తవు నువ్వు, యెంబడినె నాకారెండు కల్లల్లో క న్నీళ్ళొచ్చేస్తయి నిండుగాను నిను సూన్నీకుండ, ఏం జేస్తనే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
63. కళ్లక్కాటుక యేమి సెప్పినదె, సుక్కా బుగ్గతో సుక్కసు క్కల్లా నవ్వుత యేమి పల్కినదె, ఆ కల్యాణమున్ బొట్టు పొద్దల్లా పాపిట బిల్లతో గుసలు పోతావుంది యేమన్నదే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
64. పెళ్లంటే మరి వందయేళ్ళ ఫలితం పేమంటె పొద్దేల మంచల్లే వుంటది నీకు, బదవతనం అంటే సరే యేందో, నూరేల్లా సల్లగ ఉండటానికని గారీపూజ సేస్తుండవా సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
65. పెళ్లీ! కూతుర యెంతసోకు గయినావే, బుట్టలో నువ్వు, నీ ఒళ్ళో కొబ్బెరకాయ, దానిపయి నీ ఒయ్యారపున్ సూపు, నూపుల్లో నేనును, నాలొ నువ్వు, నువులో పున్నెం గలాడెవ్వడో సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
66. తల్లీదండ్రులు ముద్దుముద్దుగ నినున్ దానంగ యిస్తారు ఓ సెల్లా అడ్డము పట్టి కాస్తయితె తీసేతారులే, నిన్ను నే సూల్లేకుండగ దేముడే తెరలు యేస్తుంటే ఎవర్దీస్తరే సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

67. డోక్లా మద్దెల మేళముల్ సేవిని పడ్తుంటే ఎలాగుంది, గుండెల్లో సోకము పొంగిపొంగి అలవై డీకొట్టుకుంటుంటే అంత తుల్యనంత కరాల గోస ఇనిపిస్తుందా, నిజం సెప్పవే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
68. అల్లో నేరెడుపండ ఎంత కలకల్లాడుండవే, జీల్కరా బెల్లం వుండగజేసి నీ సిరసుపై బెడ్తుంటే, సమ్మెట్లపోటుల్లా నాతల ముక్కు సెక్కులయినట్లుందే, ఇశారించకే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
69. వల్లీ నువ్వునను పేమపాశములతో బందించినా వందుకే ఎల్లో త్రెడ్డు ముడేస్తదే మెడను, ఓ యిల్లాల అడెంత సిక్కుల్లో పడ్తడో యేమో, నేను 'మమ' యన్ముంటేను అడ్డడ్తడా సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
70. మెళ్లో వచ్చని తాడు, నీ వయసులో మేలైన పొంకాలు కల్లల్లో పెండిలి సంబరాలు, పెదవుల్పై నవ్వుదొంతర్లు, సేతుల్లో మలైలదండ, నాయిరహమా "తొంజేవ శర్దంశతం" సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
71. లిల్లీ నా అదురుట్ట దేవతకు మల్లే వుంటివే, తెల్లమబ్బుల్లో యెల్లిన మెర్పుతీగవలె, అబ్బో పాలసంద్రాన నుర్గుల్లో లచ్చిమి నాగ, తెల్లని జరీకోకన్ బలేగుంటవే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
2. ఇల్లాళ్లందరు జోతులెత్తుకొని, ఆ ఎల్లుర్లర్ రాజహంసల్లే నిన్నడిపించి తోడుకొని వస్తావుంటే, నీయవ్వు, సుక్కుల్లో సెందరుడల్లె నీ ముకము ఇంకా యెల్లిపోతుంటదే సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

73. తల్లో పువ్వులు జార, కళ్ళు అరమూతల్లో, నడుం యెత్తి, నీ
సళ్ళంతెత్తుగ నిక్కితే, పసుపు సేవల్ బోస్తనే, బాపు బొ
మ్మల్లే యెంత ఉసారుగుంటవు గదా ఐనా పరాయ్దానివే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

74. మల్లీ మొగ్గులులా ముకంపయిన సెమ్మట్లల్లై సిర్నవ్వు పిం
దల్లా, నా కనులం దదేపనిగ కార్తావున్న కన్నీటి దా
రల్లా నీ తలమించి జారిన తలంబ్రాల్నిన్ను ముంచేస్తవే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

75. అల్లా మొన్నటిదాక యిద్దరము ఊహల్పల్లకీ యెక్కి నా
మిల్లా కట్టసుకాల లాగను సెరోటీ పంచుకున్నాము, ఊ
హల్లో ఎక్కగనేను నువ్ తగుదువమ్మా పల్లకీనెక్కగా
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

76. మల్లెల్లాజులు వాల్డన్ దురిమి, గుమ్మెపోయి, రంబల్లై కా
గిల్లో కెల్లవు, ఊసులాడ్తవు, సెలాకీదానివేగాని మొ
ద్దల్లే వుండవు, తెల్పుగాని అపుడైనా నేను గుర్తొస్తనా
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

77. రోల్లోకొచ్చిన యెన్మ రోకలికి మొర్రోమంటె యేముంది, ఓ
యిల్లాలా మరినేను సేసినవి అన్నీ ఆడుసేతుంటె, కా
త్తల్లా బెర్కుగ నుంటవా, బడవకానా! తెల్సినట్లుంటవా
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

78. పెళ్లెపోతె యివాళో రేపొ నొను పంపిస్తారు మీవాళ్ళు, రా
ణల్లే యెల్లవు కాపురానికి యెటో, నీతీపి గుర్తుల్ని సా
చ్చా లేనంతగ యెంత దూరమొ, కరేజావున్న కాడే విలే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

79. మళ్ళీవస్తవా రావో వస్తవయినా మాత్రం ననున్ జూస్తవా
మల్లా, ఎక్కడ నుంటి యేమి నువు సేమంగుండవే, నువ్వు గుం
డెల్లో నుంచి వదిల్చి గాలియిది, దీన్నే పీల్చి జీవిస్తనే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
80. తెల్లార్లూ పొదుగూకులూ దిగులుతో తీస్కోక దాక్కోక బం
డల్లే గడ్డుత, దుక్కమంటి అది ఎట్లాగో తెలుస్తాన్నె బొం
దిల్లో పేనము నిల్చినాడు గద ఆ దేముండు ఏం జేస్తవే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
81. రాల్లో రప్పలొ నీ మనస్సు నిను ఆరాదిస్త, నీ కాళ్లు గుం
డెల్లో పాతుకునుండి నే యిడవనంటే, గుండె చీల్చేసి పా
దాల్లాగేసుకు నెత్తినంటినది రక్తం పచ్చి పారాణిలా
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
82. అల్లా బైటకు యెల్ల, దారినెవుతో అమ్మాయి పోతుంటి, యె
న్మల్లా సూత్రను, నువ్వే అన్నోని సులాగ్గా పిల్వబోతాను, నా
కళ్ళల్లో బెమగాని నీ నడుము పొంకం వే రెవర్నొస్తదే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
83. ఎల్లానో బతికెయ్యవచ్చును, మనస్సేగాని లేకుంటి, మొ
ద్దల్లే వుండిన కొంత సుల్వుగను ఊహల్లాని రాకుంటి, లై
వల్లా బాదె మనస్సు కూహాలును ఊహల్లోకి నువ్ వస్తివా
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
84. కల్లో కొస్తవు కొగిలివ్వవు, ననున్ గవ్విస్తవేగాని, ము
న్నల్లే దగ్గిర కావు. సొమ్మసిలి యేయ్యాల్పప్పుడో కాస్తమ
గ్రల్లే నిద్దర వడైసాలు నువు వస్తా వేడిపిస్తానికే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

85. గిల్లి దొర్లుచు పండి యిద్దరము యాగీ సేన్న నేలంత ద
బ్బుల్లా గడ్డిపడింది రోజునుపు పువ్వుల్లోనై మొండైన కొ
మ్ముల్లా మొగ్గలు యేసె, నా మనసు మోడైగట్లనే ఉన్నదే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

86. ఊళ్ళో ఎక్కడి కెల్లలే, నెవరితో నూసాడలే, నే కులా
సాల్లో తేలగలేను, నన్ను పరియాసార్చేతై, ఓ యెద్రివా
డల్లే చిల్కుగ సూత్తమేగని నిజం అన్నేను, ఎవరింటరే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

87. పుల్లంగుండు గదంట అందనివి యే ప్రూట్లైన సెప్టారు పె
ద్దా శ్వామాటలు నాకు సూటవవు, నిన్ దక్కించుకోనేక దే
వుల్లాడ్తుండను, సేతకానితనమే పుల్లంగ తోస్తున్నదే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

88. సల్లంగుంటది యెన్నెలంటరు సెగేస్తావుంటె తాపంగ రే
త్రిల్లా పొద్దులు కూడ యెల్లినదు సూరీ డొక్కడే వచ్చి, జా
బిల్లేమైనదు? నీ ముకం ఎనక సేవిత్తాని కొచ్చుంటదే!
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

89. ఒల్లో ను వ్వెదురుంగ నువ్వు యెనకాలో నువ్వు నా పక్క ప
క్కల్లో ను వ్వెటు సూడనివ్వు నువిలా కన్పిస్తవా యిన్ని ను
వ్వుల్లో ఒక్కనువైన సేతికమరవ్; నువ్ గింజవైపోతివే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

90. ఇల్లావాకిలి లేని నాకు ఒక దిల్లిచ్చాడు ఆ దిల్లు నా
యిల్లన్నా వొకనాడు, నా మటుకు ఏదీలేని, నాలోని పే
నాల్లో పేనము గాగ నిన్దలచి పేనం తీస్కొలేకున్ననే
సల్లా యెంకటి సుబ్బులచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

91. ఏళ్ళూపూళ్ళూ కష్టముల్నిలవ వట్టే మారుతయ్యంటరే
ఎల్లాకీర్తయినాకు ఎక్కువపుకాయేగాని, రోజాకు ము
ళ్లల్లే రేకులు రాలిపోయినను ముళ్ళన్నీ అలాగుంటాయే
వల్లా యెంకటి మబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
92. గాల్లో వచ్చిన పూలవాసనలు, మేగాల్మదై వెన్నెల్లు, కొ
మ్మల్లో కోయిల కూతలున్, మనసు మర్మంసూసి ఉండుండి ము
ళ్లల్లే గుచ్చక పోతవుంటే, యిలయి ల్లాడ్తుంటినే సూత్రివా
వల్లా యెంకటి మబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
93. గుళ్ళో గంటలు, సింతకోపులును, రంగుల్రాట్నముల్, బంతితో
టల్లో దారులు, పువ్వులంగడి, సపోటానీడలున్, మాపు సం
జల్లో నీకటి పిల్లలున్, బలుక రిస్తావుంటే యేం జెప్పునే
వల్లా యెంకటి మబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
94. ఇల్లా పెళ్ళము డబ్బు దస్యములతో యేదాంతులుంటారు, వా
గుల్లో కట్టెలు కడ్డ రెక్కడో తగుల్కున్నట్లు, బందాలు గిం
దాల్లే వంటరు, ఆళ్లకేమి తెలుసే తన్దాక వస్తే కదా
వల్లా యెంకటి మబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
95. కొల్లల్లాండదు, యెంతసేస్సొనిన సేస్సున్నంత మాదేవ, క
ర్మల్లో ఉన్నది కాక మానదు, ఇకారం వద్దు అంటారు, నా
వల్లేమోతది, యెంతయేడుపు ముకంపై రాస్తే రాకుంటదా
వల్లా యెంకటి మబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
96. వల్లే రైవది జీవితం, పెక్రుతి నాపై కచ్చ గట్టింది, యి
వ్వాళ్ళూ మోయిగ తోచినట్టి పెక్రుతంతా నువ్వు లేకుంటే మూ
గల్లే వచ్చిన దావిలా, అడివి లాగా సూన్నెమైనట్లుగా
వల్లా యెంకటి మబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

97. అల్లాటప్పగ కాదు కాదనటమైనా, పట్టుదారాలతో
అల్లీబిల్లిగ పట్టుకాయపురుగల్లే సుట్టుతా పేమ గూ
డల్లా నందముగా, సివర్న బలియయ్యానందులో కైదినై
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
98. పిల్లాపిల్లాడు పేమలో బడితె, ఆ యెన్కాల ఆ పిల్లకున్
పెళ్ళెపోతది యేరె యింకెవుడితో, వింటానికేముంది, కొ
త్తల్లే, నాయది నాకు ఎప్పుడును కొత్తే నీకు పాతాతదే
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
99. ఇల్లా నిన్ను చనచ్చనం పిలిచి నాయిక్కట్లు సెప్తుంటె, సో
దల్లే నీ కిసుగొతదేమొ, యినిపిస్తావుండదా, ఏమొ, యి
న్నల్లేకుంటెను యింతసేపును అరణ్యంలోనె రోదిస్తినా
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్
100. ఎల్లల్ సూడని నీదు పేమ వరదల్లే పొంగి, నాలోన స
న్నల్లేకుండగ లోపలా బయట అంతా ఒక్కటైపోతె, నీ
మల్లే ఔతనునేను కూడ, నువు పేమైపోతవే నితైమై
సల్లా యెంకటి సుబ్బలచ్చి బతుకేలా నీవు లేకుండినన్

జననము	: 1943
మరణము	: 1996
తల్లి	: కీ. శే. శ్రీమతి శ్రీలక్ష్మి
తండ్రి	: బ్ర. వే. చెరువు శేషసోమయాజులు గారు
మాతామహి	: కీ. శే. శ్రీమతి శ్రీదేవి
మాతామహులు	: కీ. శే. బ్ర. వే. తాడేపల్లి రాఘవ నారాయణశాస్త్రి గారు
ముత్తాతగారు	: కీ. శే. బ్ర. వే. తాడేపల్లి వెంకటప్పయ్య శాస్త్రి గారు
విద్యోపదేశ గురువులు	: మాతామహులు
ఉత్తీర్ణతలు	: వ్యాకరణ విద్యా ప్రవీణ; భాషా ప్రవీణ సాహిత్య విద్యాప్రవీణ, ఎం.ఎ. సంస్కృతం
పరిశోధన	: మాఘకావ్యము - అనువాదములు - అనుశీలనము
వృత్తి	: ఫ్రీన్సిపాల్, ఎస్.బి.ఎస్. ఓరియంటల్ కాలేజీ, తణుకు
ప్రవృత్తి	: సంస్కృతాంధ్రములలో రచనలు, వ్యాసములు, ప్రసంగములు, సాహిత్య రూపకములు అవధానములు మొదలగునవి